

KASB TANLASH ISHIGA TAYYORLASHDAGI ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

Xidirova Dildora Tojiboyevna

Jizzax viloyati Sharof Rashidov tumani 2-sonli kash-hunar maktabi

Tirkasheva Gulnoza Norbobo qizi

Jizzax viloyati Sharof Rashidov tumani 2-sonli kash-hunar maktabi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o'quvchilarni kasb tanlash ishiga tayyorlashdagi zamonaviy yondashuvlar hamda ularga zamonaviy kasblar bo'yicha ma'lumotlar berish haqidayoritilgan.*

Kalit so'zlar: *kasb-hunar, kasb-hunarga yo'naltirish, kadrlar salohiyatini yaxshilash, axborot texnologiyalari, zamonaviy kasblar, internet tarmog'i.*

Kasb-hunarga yo'naltirish bu o'sib kelayotgan yosh avlodning kasbiy shakllanishi, tug'ma layoqatini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish misolida namoyon bo'ladigan umuminsoniy madaniyat komponentlaridan biri bo'lgan umumlashtiruvchi tushunchalardir. Kasb-hunarga yo'naltirish insonga kasbiy o'zligini anglashda va optimal bandlik turini tanlashda uning talab va imkoniyatlarini, mehnat bozorida ijtimoiy-iqtisodiy holatni hisobga olgan holda maxsus ko'mak berish choralari kompleksini amalga oshirishdir.

Ma'lumki, o'sib kelayotgan yosh avlodni kasb-hunarga yo'naltirish muammosi nafaqat jamiyat, balki har bir shaxs, oila uchun o'ta dolzarb va hayotiy ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan ham uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlaridagi o'quv-tarbiya jarayonining o'zi yosh avlodni ongli ravishda kasbhunar tanlashga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Bugungi kunda ta'lim muassasasida ta'limning milliy modeli . Shaxsni rivojlantirishga qaratilgan tizim sifatida har bir o'quvchi (bog'cha bolasi)ni ham aqlan, ham ma'nan rivojlanishi, o'zligini namoyon qilishi, umuminsoniy va milliy madaniyat va san'atning noyob namunalari bilan tanishtirish orqali yuksak madaniy salohiyatni shakllantirishga xizmat qilishi lozim. O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish bolaga faqat u yoki bu kasb-hunar to'g'risidagi ma'lumotlarni berish, uni kasb-hunarga qiziqtirish bilan chegaralanmasdan, bola shaxsini har tomonlama rivojlantirish jarayonidir. Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi uzluksiz ta'lim tizimi, shu jumladan maktabgacha ta'lim muassasasi, maktab ta'limini rivojlantirish davlat umummilliy dasturi doirasida mamlakatimizda amalga oshirilgan misli ko'rilmagan bunyodkorlik ishlari xalq ta'limi tizimini ham modernizatsiyalashga asos bo'ldi. Ayniqsa, o'quv-tarbiya jarayonining moddiy-texnika bazasi mustahkamlandi, uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini takomillashtirish yuzasidan DTS'lari, o'quv dasturlari va ularga mos darsliklarini yangi avlodi yaratildi, pedagogik kadrlar salohiyatini oshirish, ularga metodik xizmat ko'rsatish va malakasini uzluksiz oshirish uchun barcha sharoitlar yaratib berildi.

Mamlakatda jadal ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish bugungi kunda ta'lim mazmunini yanada takomillashtirish bilan uning samaradorligini yangi sifat bosqichiga ko'tarishni taqozo etmoqda. Ta'lim muassasalaridagi o'quv-tarbiya jarayonining ajralmas qismi hisoblangan kasb-hunarga yo'naltirish ishlariga ham innovatsion tus berish, uning samaradorligini oshirish uchun ilmiy asoslangan zamonaviy pedagogik-psixologik, axborot texnologiyalarini keng joriy etish, ilmiy-uslubiy ta'limot va kadrlar salohiyatini yaxshilash, jarayonga jamoatchilik hamda ota-onalarni faol jalb etish zaruriyati mavjud. Talabalarni kasb tanlash ishiga tayyorlashni amalga oshirish muammosi mazkur tayyorgarlik tuzilmasi va uning tarkibiy qismlarini namoyon qilishini taqozo etadi.

O'quvchilarni kasbga yo'naltirish murakkab va kompleksligi tufayli uni muvaffaqiyatli hal qilish oliy o'quv yurtlarida talabalarni-bo'lajak o'qituvchilarni g'oyaviy-siyosiy tayyorgarlikka, nazariy-metodik (pedagogik-psixologik) tayyorgarlikka va ilmiy-texnik tayyorgarlikka ega bo'lishlari bilan bog'liqdir. Talabalarning umumiy g'oyaviy-siyosiy tayyorgarligi, shu jumladan, o'quvchilarni kasbga yo'naltirish bo'yicha tayyorgarligi ijtimoiy-iqtisodiy turkum fanlar (O'zbekiston tarixi, falsafa, axloqshunoslik, siyosiy iqtisod va h.k.)ni o'rganish bilan ta'minlanadi. Mazkur tayyorgarlik vazifalarini oliy o'quv yurtlaridada o'rganiladigan fanlarning bu sohadagi imkoniyatlari bilan taqqoslash orqali g'oyaviy-siyosiy tayyorgarlikning holatini va uning istiqbolini aniqlashga imkon beradi.

Bugungi kunda zamonaviy kasblar deganda internet bilan bog'liq bo'lgan yoki masofadan turib bajarsa bo'ladigan kasblar tushuniladi. Ular quyidagi yo'nalishlarga bo'linadi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, Kasbiy faoliyat sohasidagi muvaffaqiyat va mataxassisining mahorat darajasiga erishish sur'ati uning kasb tanlash motivlari bilan o'zaro aloqadordir. Shaxsning sub'ektiv moyilliklari va u yoki bu faoliyatga qobiliyatligi bir butunlikni tashkil etadi. Qiziqish va moyillik faoliyat jarayonida shakllanadi va o'zgarib boradi. Kasb tanlash arafasida turgan inson shaxsining mazkur sohadagi qanchalik mos ekanligi faqatgina ushbu faoliyat jarayonidagina aniqlanadi. Kasbiy ta'lim oila va maktabda amalga oshiriladigan kasb tanlangunga qadar davom etgan mehnat ta'limi va tarbiyasi negizida, ya'ni kasb tanlashga psixologik tayyorlash hamda mehnat faoliyatiga ruhan tayyorgarlikka ko'maklashadigan yo'nalish sifatida davom ettiriladi. Bugungi kunda o'quvchilarni kasbga yo'naltirish davomida ularga zamonaviy kasblar haqida ma'lumotlar berib borish ularning oldida tanlov imkoniyatlarini yanada ko'paytiradi. Bu esa o'z navbatida, o'sib kelayotgan yosh avlodning to'g'ri kasb tanlashi va kelajakda jamiyatimizda o'zining munosib o'rnini topishida katta yordam bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Joraev.R.D. Uzluksiz ta'lim tizimida kasb-hunarga yo'naltirish va shaxsning kasbiy o'zligini anglash muammolari.-T.: Oqituvchi, 2002.-135b.
2. S.X.Jalilova,F.I.Haydarov, N.I.Xalilova Kasb psixologiyasi (O'quv qo'llanma)Toshkent-2010
3. Olimov Q.T., Avliyoqulov N.X., Rustamov R. Kasbiy fanlami o'qitishning modul tizimi. Kasb-hunar ta'limi ilmiy-metodik jurnal. 2003.
4. Abduqudusov O.O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi o'quv muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirish muammolari (metodik qo'llanma) Toshkent,O' MKXTRM, 2002
5. www.google.com
6. Ismailovich A. S. PROBLEMS OF IMPROVING PSYCHOLOGY OF HEALTHY LIFESTYLE OF UZBEK FAMILY //Scientific reports of Bukhara State University. - 2020. - T. 4. - №. 1. - C. 313-318.
7. Saidov A. SOCIAL PSYCHOLOGICAL SIGNIFICANCE OF THE FORMATION OF A CULTURE OF A HEALTHY LIFESTYLE IN THE FAMILY //Science and innovation. -2022. - T. 1. - №. B7. - C. 867-871.